

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פרשת חיי שרה

כז' חשוון תשפ"ד

הפטרה: והמלך דוד זקן

ציאת השבת:

17:20

ירושלים: 17:21

מברכים חודש כסלו שיחול ביום שלישי
המולד ביום שני בשעה 7:17, 2 חלקים
ציאת השבת ר"ת 17:45

גיליון 839

כניסת השבת:

16:12

ירושלים: 16:08

"וְאַל־תַּטֵּשׁ תּוֹרַת אֱמֻנָה"

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פרשת חיי שרה עוסקת באריכות רבה בספור הבאת כלה מתאימה ליצחק, ואת למרות שדינים רבים בתורה נלמדים ממילה אחת ופעמים אפילו מיתור או חיסור של אות אחת בלבד. חז"ל הטיבו להגדיר עניין זה באומרים: "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתם של בנים".

התורה מספרת לנו שאליעזר הצליח במשימתו ובע"ה השידוך עלה יפה, ורבקה מלאה את מקומה של שרה כרעיה וכאם ואפילו מבחינה רוחנית. וכדברי רש"י: "שכל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת וברכה מצויה בעיסה וענן קשור על האהל, ומשמותה פסקו, וכשבאה רבקה - חזרו". לדעת המפרשים ישנה הקבלה בין שלושת הדברים הנ"ל לשלושת המצוות שהאשה מחויבת באופן אישי: א. נר דלוק - הדלקת נרות שבת. ב. ברכה מצויה בעיסה - הפרשת חלה. ג. ענן קשור על האוהל - נדה וטהרת המשפחה. ובקיצור נקראות מצוות אלו: הח"ן - הדלקת הנר, חלה, נדה.

הדלקת הנר - נתקנה משום שלום בית כדי שלא יכשלו בחושך, "ותזנח משלום נפשי", זה נר שבת, שלא יצטערו בני הבית לשבת בחושך. הפרשת חלה - מביאה ברכה במעשה האשה דבר המוסיף שלום בין איש לאשתו, שרואה שלאשתו אכפת מביתה. נדה - שמירת טהרת המשפחה מחזקת את הקשר שבין איש לאשתו, וכדברי רבי מאיר: "מפני מה אמרה התורה נדה לשבעה? מפני שרגיל בה וקץ בה, אמרה תורה תהא טמאה שבעה ימים, כדי שתהא חביבה על בעלה כבשעת כניסתה לחופה". בשעה שראה יצחק כי עם כניסתה של רבקה חזרו שלושת הדברים הנזכרים לעיל כמו בימי אמו וחזר הח"ן לבית, אמר יצחק: "שָׁקַר הָעָן וְהָבֵל הִיפִי אִשָּׁה יָצְאָת ה' הִיא תִתְהַלָּל".

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

מערת המכפלה

מערת המכפלה היא אחד המקומות המקודשים לעם ישראל. התורה מתארת באריכות את אברהם אבינו קונה את מערת המכפלה בכסף מלא, למרות המערערים על כך.

מערת המכפלה בחברון, היא אחד המקומות הקדושים ביותר בארץ ישראל. זו אחוזת הקבר שרכש אברהם למשפחתו אחרי מות שרה (בראשית כ"ג, ח'-י"ז), ובהמשך קברו שם יצחק וישמעאל את אברהם (בראשית כ"ה, ט'). לאחר מכן הייתה המערה למקום מנוחתם האחרונה של כל האבות והאימהות למעט רחל, שנקברה ליד בית לחם.

המבנה שמעל לקבר מדהים בממדיו, במורכבותו ובעתיקותו. הוא מוקף קירות עצומים שהקים הורדוס לפני 2,000 שנה, בעוד שאולמותיו הפנימיים הם שילוב של אדריכלות ביניימית, ערבסקות ממאות מאוחרות יותר ובתי כנסת שהוקמו אחרי חידוש החיים הקהילתיים היהודיים בעקבות מלחמת ששת הימים. באחת מפניות האולם הגדול ביותר, שם נמצאים ציוני קברי יצחק ורבקה דמויי הבית, עומדת כיפה מעל פתח קטן המוליך אל מערת המכפלה עצמה. באולם נוסף, קטן יותר נמצאים ציוני קברי אברהם ושרה ומעברה האחר של החצר הפתוחה נמצאים ציוני קברי יעקב ולאה.

מערת המכפלה שוכנת בליבה של חברון היא, נקנתה ע"י אברהם אבינו מעפרון החיתי לפני כ- 3700 שנה, ולמעשה זו האחיזה הראשונה של יהודי בארץ ישראל. ריח ניחוח של גן עדן שבקע ממערת המכפלה, הביא את אברהם אבינו להחלטה שזה המקום לקבור בו את שרה אישתו.

במערת המכפלה קבורים 4 זוגות: אדם וחווה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה ויעקב ולאה. מערת המכפלה על שום כפילות הזוגות הקבורים בה ומפני כפל המערות.

מערת המכפלה נתגלתה לאדם הראשון כשראה אור אחד יוצא מגן עדן שממנו גורש, ורצה להקבר שם. מקור אחר מספר שבשעה שבא אדם הראשון לקבור את אשתו חווה הריח מריחות גן עדן. מספר רמזים בתנ"ך מעידים שאף משה רבינו הועתק למערת המכפלה לאחר מותו. לפי המדרש גם ראשו של עשו קבור במערת המכפלה... לפי ספר הזוהר, מערת המכפלה היא מעבר לנשמות הצדיקים מהעולם הזה לעולם הבא שעוברים דרך פיתחו של גן עדן. כלב בן יפונה בא לחברון להתפלל ולבטל את עצת המרגלים, דוד מלך בחברון.

הבניין שמעל מערת המכפלה הוא אחד המונומנטים הנאים ביותר מתקופת בית שני שנשתמר בשלמותו ובמלו הדרו. מכיוון שהסגנון דומה לשער בניניו של הורדוס סוברים שגם בניין זה נבנה על ידי הורדוס, אך יש שסוברים שבימיו של הורדוס הבניין כבר עמד על תילו.

הבנין עומד כמעט שלם ופעיל 2000 שנה, נבנה ע"י יהודים, למען תפילת יהודים, 600 שנה לפני הופעת האיסלם. לאחר חורבן בית שני- כיבוש ע"י הביזנטים (נוצרים), הערבים (מוסלמים), הצלבנים (נוצרים), הממלוכים (מוסלמים) אשר אוסרים על יהודים להתפלל במערה, ומגבילים אותם למדרגה השביעית, עד שנת 1267. בכל אותה תקופה כולל היום לא הורשו יהודים להקים בית כנסת במקום.

מערת המכפלה

בכל הדורות עלו יהודים (ובניהם גדולי דור) מכל קצוות תבל לפעמים תחת יסורים על מנת להשתטח על קברי אבות. במאה ה' (638), תקופת הביזנטים) היתה רעידת אדמה בארץ שהחריבה ערים שלמות ואף הזיזה מספר אבנים ממקומם בצידה הדרומי של המערה.

1967 שוחררה חברון

בידי צה"ל, תושבי העיר נכנעו ללא קרב, יתכן בשל החשש מנקמת היהודים על פרעות העבר.

המבנה מעל מערת המכפלה הוא דגם מושלם וקטן של הר הבית מידותיו: 35x60 מ', גובה החומה הדרומית 20 מ' ועובי קירות החומה מתקרב ל 3 מטר. בחומה הצפונית מזרחית נמצאת אבן שארכה 7.5 מ' ומשקלה 40 טון. למרות פארו של הבניין שמעל מערת המכפלה, ערכה של המערה עולה לעין שיעור על ערכו הארכיאולוגי של הבניין.

הידיעות הממשיות על המערה עצמה הן מועטות ביותר. ידוע שיש שני אפריזונים מקבילים אחד לשני באולם יצחק אשר שניהם מתחברים למערה תת קרקעית אחת ובתוכה מערה נוספת וכנראה שיש גם מערה שלישית.

בדור האחרון הועלה מעט מסך המיסתורין ונתגלו מספר עובדות על המכלול התת קרקעי. משה דיין שילשל את מיכל ארבל שהיתה ילדה דקת-גו דרך "פתח הנרות" בקצהו של אולם יצחק, פתח שרוחבו 28 סמ'. הילדה גילתה חדר תת קרקעי ובו שלוש מצבות. אל החדר מוליך מסדרון צר שאורכו כ-16 מ' ומוביל ליציאה אחרת שנחסמה.

לפני מספר שנים, בחודש אלול, בשיאן של תפילת סליחות, הצליחו מדריכי "מדרשת חברון" להערים על אנשי הוואקף המוסלמי ששמרו על המקום. אך יצאו למספר דקות בגלל הרעש שעוררו המתפללים היהודים עם השופרות, וקבוצת המדריכים ובניהם נועם ארנון, השתלשלו פנימה. הם חשפו מערה כפולה, שממנה נושבת רוח פרצים ואשר זהה למערות הקבורה מתקופת האבות, המצויה מתחת ל"ציון קבר אברהם אבינו". המערות מלאות כיום בעפר כמעט עד מלא גבהן, השרידים מתקופת האבות טמונים עמוק, אך על גבי מילוי העפר נתגלו שברי עצמות וחלקי כלי חרס שונים מתקופת מלכי יהודה, לפני כ-2900 שנה. לכהנים אסורה הכניסה למערה, שכן במשך השנים נקברו בה עשרות יהודים.

ניתן לומר שככל שנראה רחב היקף הידיעות שבידינו על מערת המכפלה, כך נעלמת היא ועוטה סוד. לתוך תוכה של המערה בה נחים האבות והאמהות, לא נכנס, כנראה, אדם מעולם ולפיכך עדיין רב בה המכוסה והעלום על הגלוי והידוע.

תפילה על קברי צדיקים

בפרשת חיי שרה קוראים על קבורתה במערת המכפלה – האם יש הלכות מיוחדות לתפילה על קברי צדיקים?

א. יש נוהגין לילך בערב ראש השנה להשתטח על קברי הצדיקים. ונותנים שם צדקה לעניים, ומרבים בתחנונים לעורר את הצדיקים הקדושים אשר בארץ המה שימליצו טוב בעדנו ביום הדין. ועוד כי מקום קבורת הצדיקים, הוא מקום קדוש וטהור והתפילה מקובלת שם ביותר בהיותה על אדמת קודש. ויבקש האדם שיעשה הקב"ה חסד בזכות הצדיקים. אבל לא יתפלל אל המתים עצמם שלא יהיה ח"ו בכלל "ודורש אל המתים".

ב. אין ללכת לקבר אחד שתי פעמים ביום אחד. אמנם אם חשב כך בלבו בפעם הראשונה מותר.

ג. מותר לקרוא תהלים ליד קברי צדיקים אך אסור להתפלל שם תפילת חיוב משום "לועג לרש". כמו כן אין להכנס לבית הקברות עם ציציות מגולות.

ד. לא טוב לקרוא כתב בולט שעל גבי המצבה, ומי שעושה כן מסתכן בשכחה.

ה. טוב לטבול במקווה לפני הכניסה לבית הקברות ואחרי היציאה ממנו. ואם אינו יכול לטבול אחרי היציאה לפחות יטול את ידיו בלי ברכה.

ו. כהנים לא יכולים להיכנס לבית הקברות, ועל כן יעמדו מחוץ לבית הקברות במרחק ד' אמות מהקברים ויתפללו שם.

ז. כדאי וראוי שנשים לא תלכנה כלל לבית הקברות, ועל אחת כמה וכמה בימי נידותן. ואם יש להן מזה בושה או עוגמת נפש, יעמדו במרחק ד' אמות מהקברים.

ח. כאשר בא אל בית הקברות, אם לא ראה את הקברים שלושים יום צריך לברך. ונהגו לברך בלי שם ומלכות.

ט. ישים יד שמאלו על הקבר, ויאמר: "ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמתך יחליץ והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו: תשכב בשלום ותישן בשלום עד בוא מנחם משמיע שלום". וכששם את ידו יכוין בפסוק "ונחך" שיש בו ט"ו תיבות כמניין קשרי היד.

י. נוהגים להניח אבן על ציון הצדיק ולהדליק לידו נר.

(הגר"ש אליהו שליט"א).

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרשות: אברהם ציטרון, שרה בת שמחה, ציפורה והושע לוי, ביבה אלימלך, עור בן עישה, תקוה בת עישה, אלגרה בת ג'אן, אסתר בת זרבה, מיל בת עשלה, אברהם בן רחל, רחמים בן סולמנה, דראל בן אביגיל, אלינה בת סליחה, ישי ורחל לוי, תהה בת זרורה, עדן בת רחל, מישל מוריה אדרי, יוסף בן מיכל, דוד ביטון חי"ו.

להחזרת נעדר צה"ל ושמיניו ובהם: אורון שאול, הדר גולדון, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן, וכל החטופים בעזה! לעילוי נשמות: הר"ע יוסף, הר"מ אליהו, הרב אברהם עקרון, רבי מסעוד מלאל, רבי יצחק שושן, רבי יעקב שושן, יוסף חיים, יוסף דרעי, רבי אברהם בן שבאי אלעזר, מקסים חיים דרעי, מיר חיים, ישראל אברהם נח, שלמה בן מרים, יצחק ועזרם אטיאס, אורן מועלם, אליהו טייטל, דוד גרוסברג, מורי פולק, מרים קדישים, עמוס דמרי, רבי שלמה סינפצוב משה יהודה, יצחק זק בן סוליקה, נעים משה, אהרון נסים וסוליקה שושן, אליס מוטול, מידה שמעון, יפה זוגרי, יונה קלון, לאה ציטרון, סכי בת חנו, ליט שבת, משה נעשה, תהה יצחק, אסתר חוד, אסתר בת תורה, אליהו בת פריחה, תרצה זיגדון, אסתר וענבר חיים, תיאל אלמליח, נחום הלוי, דוד מוטול, מיכל עמר, אריה בן שמעון, ציונה בת דוד, יצחק ולאה אסטרנו, אליהו אדרי, עזריה עננים, רות יעקב, חיה רחל לוי, יונה ויוסף שרעבי, מרים יהודה, שמואל למברגר, נעימה בת מנחמה, ליאור רחמים, זק טל, עליזה מועלם, עליזה בן, שרה אליאל, דוד ופריחה בן, שמעון בן רחל, אברהם אדרי, יוסף אלקובי, מיכאל ועקנין, חסיבה ששפוטש, עישה דוד, ברכה סופר, כמיהה דיד, רפי עשור, איתי ופרני, מעין וסדר עשור, כמיהה בן, מרים בת רחל, טאה בן, אלה שחר, אורטל מבורך, יצחק ושמוחה אילון, אורי יצחק אילון חי"ד, יצחק בן פנעה ז"ל, ולע"ג הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון חי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה